

מעשה בישול בדבר יבש

(1) תלמוד בבלי מסכת שבת דף יט עמוד ב "משנה. אין צולין" עד דף כ עמוד א "שאין גרופה וקטומה."

משנה אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום אין נותנין פת לתנור עם חשכה ולא חררה על גבי גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום רבי אליעזר אומר כדי שיקרום התחתון שלה משלשלין את הפסח בתנור עם חשכה ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובו רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא: גמרא וכמה אמר רבי אלעזר אמר רב כדי שיצולו מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי איתמר נמי אמר רב אסי אמר רבי יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי נכרים תניא חנניא אומר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו על גבי כירה ואף על פי שאין גרופה וקטומה:

(2) רש"י מסכת שבת דף כ עמוד א

בן דרוסאי - לסטים היה, ומבשל בישולו שלישי.

(3) רמב"ם הלכות שבת פרק ג הלכה טז

אין צולין בשר ובצל וביצה על גבי האש אלא כדי שיצולו מבעוד יום ויהיו ראויין לאכילה, ואם נשאר אחר כך על האש בשבת עד שיצולו הרבה מותר מפני שהן כמצטמק ורע לו שאם יחתה יחרוך אותן שעל גוף האש הם, ומפני זה מניחין מוגמר תחת הכלים עם חשיכה שאם יחתה בגחלים ישרף המוגמר ויעשן הכלים.

(4) מגיד משנה הלכות שבת פרק ג הלכה טז

אין צולין בשר בצל וביצה וכו'. משנה כלשונה שם (יט ב') ופירוש דין זה הוא בכל בשר וכשהבשר עצמו מונח על גוף האש וכל שהוא ראוי לאכילה מפורש שם בגמ' כמאכל בן דרוסאי ומדברי רבינו פ"ט נראה שהוא חצי בשול אבל פירש"י ז"ל שלישי בישול:

(5) שולחן ערוך יורה דעה סימן קיג סעיף ח

נתן ישראל קדרה על האש יב וסלקה, ובא עובד כוכבים והחזירה, יג אסור. אלא אם כן הגיע למאכל בן דרוסאי, שהוא שלישי בישולו, כשסילקה.

(6) שולחן ערוך אורח חיים סימן רנד סעיף ב

אין צולין בצל וביצה או בשר ע"ג גחלים, אלא כדי שיצלה מבע"י משני צדדיו, כמאכל בן דרוסאי שהוא חצי בישולו.

(7) מגן אברהם אורח חיים סימן רנד ס"ק ח

חצי בישולו - עבי"ד סי' קי"ג די"א שהוא שלישי בישולו והכא פסק לחומרא משום חומרא דשבת:

(8) משנה ברורה סימן רנג ס"ק לח

כמאכל בן דרוסאי - י"א חצי בישול וי"א שלישי בישול והשו"ע לקמן בסימן רנ"ד ס"ב סתם חצי בישול ובמקום הדחק אפשר די' להקל:

(9) תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמה עמוד ב

משנה. כל שבא בחמין מערב שבת - שורין אותו בחמין בשבת

(10) רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ג

המפקיע את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אע"פ שנצלית פטור, שתולדות חמה אינם כתולדות האש, אבל גזרו עליהן מפני תולדות האור, וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם פטור, המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור.

(11) מגיד משנה הלכות שבת פרק ט הלכה ג

המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו וכו'. פרק חבית (שם קמ"ה): במשנה כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת ואמרו בגמ' כגון מאי אמר רב ספרא כגון תרנגולתיה דר' אבא. ופ' כגון מאי הוא מבושל כל צרכו בביאה בחמין מלפני השבת כדי שיהא מותר לשהותו בחמין בשבת כגון תרנגולתיה דר' אבא שהיתה מלוחה ביותר והיה די לה בביאה בחמין ומכאן שהמבשל דבר המבושל אפילו באור ממש פטור שאם היה בו משום בשול אפילו בחמי האור היה חייב. ודעת הרשב"א ז"ל וקצת מהמפרשים שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שוב אין בו משום חיוב בשול דבר תורה ומ"מ באור ממש אסור וזה נלמד מדין חזרת מצטמק ורע לו כנזכר פ"ג ופשוט הוא..

12 שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף ד

תבשיל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בישול אם נצטנן. הגה: וי"א דוקא אם מצטמק ויפה לו (רבינו ירוחם ח"ג); ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי, שייך בו בישול * אפילו בעודו רותח; וה"מ שיש בו בישול אחר בישול, בתבשיל שיש בו מרק, אבל דבר שנתבשל כבר, והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת.

13 ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף ד

אפילו בעודו רותח - כן הוא דעת הרמב"ם וטור [וכן משמע בתוספות ל"ט ד"ה כל ע"ש אך בתוספות ריש פרק כירה ד"ה חמין ותבשיל משמע דכל שנתבשל כמאב"ד מותר להחזיר]. והנה לפלא היה בעיני מתחלה על פסק המחבר שסתם כדעת הרמב"ם דהלא הרבה ראשונים חולקין ע"ז והם הרמב"ן בחידושו ורבינו יונה והרשב"א והרא"ש והר"ן והמאירי כולם פוסקין דמכיון שנתבשל כמאב"ד שוב אין בו משום בישול ומותר להחזיר בשבת לתנור גרוף מן הגחלים אף שהוא חם ויכול לגמור הבישול עי"ז אמנם מצאתי אח"כ דגם דעת הרמב"ם לאו דעת יחידאה היא דהרבה מן הראשונים שסוברין כמותו והוא האור זרוע הגדול מצדד ג"כ כן ע"ש במלאכת אופה וגם מביא שם כן בסוף דבריו בשם פירוש הריב"א ועוד מצאתי חבל ראשונים דקיימי בחדא שיטתא דעד שנגמר בישולו כל צרכו יש בו משום בשול והוא ספר התרומה והסמ"ג והסמ"ק והגה"מ שכתבו שיזהר שלא יוסיף כיסוי משתחשך על הקדרה שלא נגמר בישולה כל צרכה מפני שממהר בישולה עי"ז והעתיקם הטוש"ע לעיל בסימן רנ"ז סעיף ד'... היוצא מדברינו דהרמב"ם ורש"י והתרומה והסמ"ג והסמ"ק והגה"מ ואור זרוע והריב"א והטור כולם סוברים דיש בזה משום בישול וע"כ אין לזוז למעשה מפסק השו"ע ובפרט דהוא דאורייתא ומ"מ נראה דבדיעבד אם החזיר הישראל הקדירה במקום חם דהיינו לתנור גרוף [דאל"ה אסור משום חזרה לכו"ע וכן"ל בסימן רנ"ג] אין לאסור התבשיל בדיעבד וכמו שכתב הפמ"ג בס"ק יו"ד דכל שיש ספק פלוגתא אי הוי בישול אין לאסור בזה בדיעבד:

14 שיעורי הרב על עניני שחיטה וכו' מפי הגרי"ד ד' קפ"ב

ונראה לבאר שנחלקו בפירוש הך דינא דאין בישול אחר בישול בדבר יבש הרשב"א סובר שהוא דין **במעשה הבישול** דכל שנתבשל המאכל שוב אינו חייב אם מבשלו עוד פעם ומש"ה הואיל ובישול כשיעור מאכל ב"ד חשיב עפ"י דין כמעשה בישול בכל התורה כולה כמבואר בשבת כ' ממילא לאחר שהגיע המאכל לשיעור זה שוב אינו חייב על בישולו אבל הרמב"ם סובר שדין אין בישול אחר בישול הוא **תנאי במלאכת מחשבת** שאינו חייב על בישול מאכל בשבת אא"כ הוא מתקנו ע"י בישולו וממילא כל שכבר תיקן את המאכל לגמרי שוב אינו חייב על בישולו וכל שעדיין לא תיקן את המאכל לגמרי כגון שלא בישלו אלא כשיעור מאכל ב"ד שפיר יכול להתחייב על בישולו אף אם כבר נתבשל פעם א' עפ"י דין

15 שולחן ערוך יורה דעה סימן פז סעיף ו

המעושן והמבושל בחמי טבריא, אין לוקין עליו. וכן המבשל בשר במי חלב, או בחלב מתה, או בחלב זכר, או שבישל דם בחלב, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב. הגה: וחלב זכר לא מקרי חלב כלל. ואם נפל לתוך קדירה של בשר, אינו אוסר. אבל חלב מתה, ומי חלב, אוסרים המאכל כמו חלב עצמה. ואפילו בבישול, יש לאסור לכתחלה (כן משמע בארוך כלל ל"א). יש אומרים דאסור לחתות האש תחת קדירה של ער"ג, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר, והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב (הגהת מרדכי פ' הצלמים).

16 רבי עקיבא איגר יו"ד ס' פ"ז סעיף א'

אלא דרך בישול... כתב בהגהת או"ה שבסוף הספר (כלל ל' ס' ד') דחתיכה שנכבשה בחלב אסור לבשלה דעד כאן הוי איסור כבוש מדרבנן ועתה עובר על איסור בישול דאורייתא עכ"ל משמע דאם נתבשלה בחלב מותר לחזור ולבשלה וע' בפמ"ג במשבצות זהב (ס' ק"ה ס"ב):